

TURKU

Brinkhallin kartano

Arkeologinen koekuopitus ja tutkimus
22.-31.10.2003

FT Kari Uotila ja Hannele Lehtonen
Turun yliopisto, SuVi-projekti
2003

Arkisto- ja rekisteritiedot

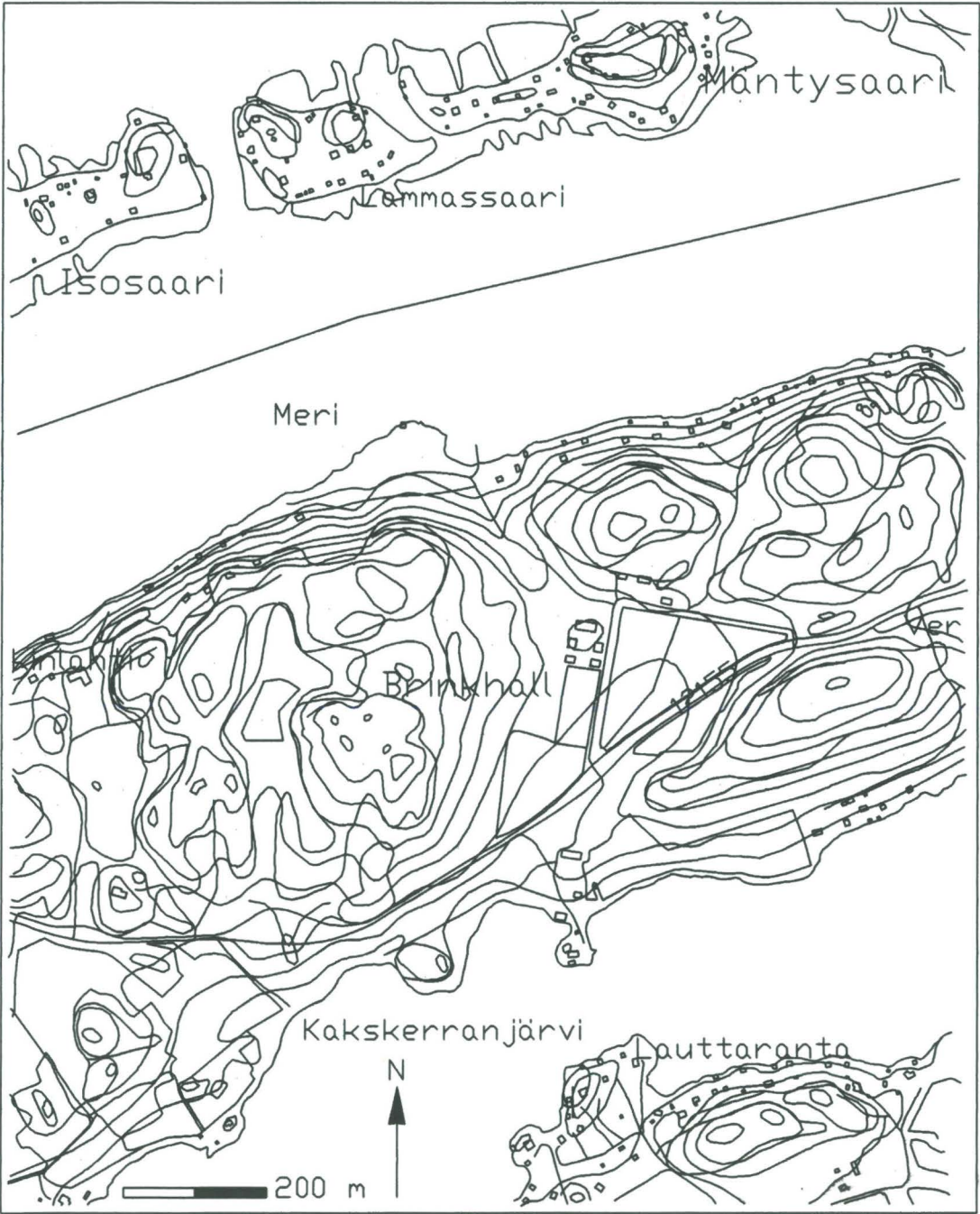
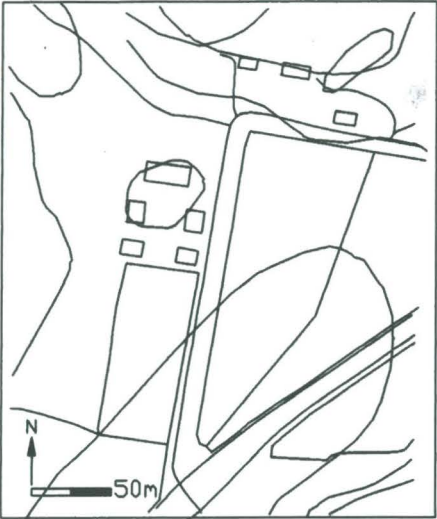
Tutkimuskohde:	Turku, Kakskerta, Brinkhallin kartano
Tutkimuksen aihe:	Koekuopitus ja vesi- ja viemärikaivannon valvonta
Ajoitus:	1600-1900 -luku
Peruskartta:	104308
Peruskoordinaatit:	X= 1568630 Y= 6696040 Z= 25 mpy
Maanomistaja:	Suomen kulttuuriperinnön säätiö
Tutkimuslaitos:	Turun yliopisto / SuVi-projekti
Kenttätöyönjohtaja:	FT Kari Uotila
Kenttätöyöaika:	22.9.-31.10.2003
Tutkitun alueen laajuus:	noin 80 m2
Tutkimuskustantaja:	Suomen kulttuuriperinnön säätiö
Löydöt:	KM2004006:1-35
Löytöjen säilytyspaikka:	Kansallismuseon kokoelmat, historiallisen ajan kokoelmat
Mustavalkonegatiivit:	MV 125443:1-28
Kirjallisuutta:	Dahl & Gardberg 1989. Finländska herrgårdar. Gardberg, C.J. 2002. Kivestä ja puusta. Suomen linnoja, kartanoita ja kirkkoja. Jutikkala & Nikander , 1941. Suomen kartanot ja suurtilat 2. <i>onpa hepponen karkut 1.2.</i>
Kaivauskertomuksen sivumäärä:	26 + 5 karttaa
Liitteet:	1. Karttaluettelo 2. Rakenne- ja kerroskuvaukset 3. Mustavalkonegatiivit 4. Löytöluettelo 5. Luuluettelo 6. Näytteet
Alkuperäisen kaivauskertomuksen säilytyspaikka:	Museovirasto, Rakennushistorian osasto

Tiivistelmä

Brinkhallin kartanossa suoritettiin arkeologinen koekuopitus ja tutkimus 22.-31.10.2003.

Koekuoppien tarkoituksena oli selvittää maakerrosten laatu ja kunto vesijohtokaivannon linjalla. Koekuoppia tehtiin kaikkiaan viisi kappaletta KU1-KU5 ja yksi kaivanto KU6 puutarhan (nykyisen omenatarhan) puolelle itse vesijohtokaivannon tekovaiheessa. Koekuoppien maakerrokset olivat sekoittuneita lukuun ottamatta aivan alimpia kulttuurikerroksia ennen luonnollisia moreeni- tai savikerroksia. Kaivannosta KU6 ei tullut kulttuurikerroksia. Koekuopista dokumentoitiin profiilit sekä mittaamalla ne takymetrillä että valokuvaamalla. Esinelöytöjä tuli noin 300 kappaletta, mutta suurin osa löydöistä oli ns. massatavaraa ja vaikeasti ajoitettavaa.

Peruskarttaote

Sisällysluettelo:

1. Johdanto	1
2. Historialliset taustatiedot	1
3. Tutkimusmenetelmät	3
4. Kerros- ja rakennehavainnot	3
5. Esinelöydöt	7
6. Yhteenveto	8

Liitteet:

Liite 1. Karttaluettelo

Liite 2. Rakenne- ja kerroskuvaukset

Liite 3. Mustavalkonegatiivit

Liite 4. Löytöluettelo

Liite 5. Luuluettelo

Liite 6. Näytteet

1. Johdanto

Brinkhallin kartano sijaitsee Turun eteläpuolisella Kaksikerran saarella. Kartanon eteläpuolella on Kaksikerran järvi ja pohjoispuolella meri. Kartano sijaitsee kahden metsäisen harjun välissä.

Kartanon restaurointi- ja korjaustöiden yhteydessä kartanoon vedetään uudet vesiputket, jonka takia kartanon pihamaata kaivetaan tavallista enemmän. Tästä syystä syksyllä 2003 päätettiin tehdä viisi koekuoppaa, joista neljä osuu putkilinjalle ja yksi laajempi kaivanto. Koekuopan KU1 sijainti ns. kavaljeerirakennuksen seinän viereen valittiin siksi, että rakennuksen kivijalka on huonossa kunnossa ja se tulisi korjata. Korjauksen yhteydessä maata joudutaan poistamaan kivijalan ympäriltä.

Koekuopitus - yhteensä viisi koekuoppaa ja yksi kaivanto - tehtiin 22.-31.10.2003 välisenä aikana. Koekuopituksen lähtökohtana oli selvittää maakerrosten laatu, mahdolliset kulttuurikerrokset, niiden paksuus, kunto sekä ajoitus. Koekuoppien osalta dokumentoitiin profiili, koska rakenteita ei löydetty.

Tutkimuksen vastuuhenkilöinä olivat FT Kari Uotila ja Hannele Lehtonen. Tutkimuksen rahoitti Suomen kulttuuriperinnön säätiö.

Tutkimuksen jälkityöt ja raportointi tehtiin alkuvuodesta 2004. Löytöjen tallentamisesta ja luetteloinnista huolehti Hannele Lehtonen ja kartoista ja raportin kirjoittamisesta Kari Uotila ja Hannele Lehtonen. Koekuopista otettiin yksi maanäyte, joka on toimitettu Terttu Lempiäiselle Turun yliopiston kasvimuseoon. Kavaljeerirakennuksen muurin perustuksista otettiin myös yksi laastinäyte. Konservointia vaativat esinelöydöt konservoitiin Museoviraston konservointiosastolla.

2. Historialliset taustatiedot

Brinkhallin kartanon alueella ei ole aiemmin tehty arkeologisia tutkimuksia. Vuoden 2003 tutkimusten tavoitteena oli selvittää kulttuurikerrosten paksuus ja kunto kartanon pihamaan eri osissa sekä myös paikallistaa 1500-luvun kulttuurikerrokset.

Brinkhallin kartanon historia menee 1500-luvun loppupuolelle, jolloin paikalla oli kivitalo. Kartanon ensimmäinen omistaja oli suomalainen Hans Eerikinpoika, joka aateloitiin vuonna 1571.

Kirjallisten lähteiden mukaan hän kuului Brinkkalan sukuun, josta tila sai myös nimensä.. Hans Eerikinpoika toimi Turun linnan käskynhaltijana ja hän kuoli vuonna 1608. (Gardberg 2002, 211; Dahl & Gardberg 1989, 113). Kartanon varhaisimmista vaiheista ei ole säilynyt tietoja, mutta vuonna 1687 suoritettussa talontarkastuksessa mainitaan, että Brinkhallin kartanon rakennukset olivat rappeutumassa. Seuraava säilynyt lähde on kartanon tilusten asemakaava vuodelta 1780, jossa päärakennus sijaitsee asutopihan länsisivussa. Asutopihasta pohjoiseen oli karjapiha rakennuksineen ja molempien pihojen länsipuolella mainitaan olleen vanha puutarha. Uusi puutarha sijaitsi asutopihan eteläpuolella. (Jutikkala & Nikander 1941, 184). Varhaisimman kivirakennuksen kellarikerros on edelleen olemassa ko. paikalla nykyisen ns. kavaljeerisiiven alla.

Vuosisatojen aikana kartanon maaomaisuus kasvoi kun tilaan liitettiin lähistöllä olleita yksinäistiloja. Jo 1500-luvun lopulla tila oli ns. säteriratsutila, johon kuului myös Paavolan tila. 1600-luvulla tilaan yhdistettiin Kokkilan eli Tegelsalin yksittäistila, 1800-luvun lopulla Hyrttilän, Mattilan, Tulkkilan ja Haaviston perintötilat ja vielä 1900-luvun alussa Kalliolan perintötila. (Jutikkala & Nikander 1941, 184).

Brinkhallin kartanon uusi vaihe alkoi 1793, jolloin nykyinen kartano valmistui. Kartanon suunnitteli ja rakennutti Gabriel Bonsdorff, josta tuli kartanon omistaja vuotta aikaisemmin. Hänet aateloitiin vuonna 1819, jolloin hän otti nimekseen von Bonsdorff. (Nykyinen kartano on luultavasti maan ensimmäinen puhtaaseen uusantiikin tyyliin rakennettu kartano). (Gardberg 2002, 212-213). Kartanon päärakennus tehtiin asutopihan pohjoispäähän. Päärakennuksesta pohjoiseen sijaitsi karjapiha. Bonsdorff rakennutti sinne vuonna 1795 uuden navetan, joka Porthanin mukaan oli niin suuri, että sinne olisivat mahtuneet kaikki saaren lehmät. Pihan itä- ja länsisivuille rakennettiin kavaljeerisiipi ja konttorisiipi. Asutopihasta etelään oli ranskalainen puutarha ja englantilainen puutarha perustettiin vanhan puutarhan maille kartanon luoteispuolelle. (Gardberg 2002, 212).

Kartano siirtyi 1970-luvun alussa Turun kaupungin omistukseen ja Turun ja Porin lääninhallituksen päätöksellä kartano määrättiin rakennuslain nojalla suojelukohteeksi vuonna 1991. Suurelle yleisölle kartano ympäristöineen tuli tutuksi Hovimäki-televisiosarjasta, jota kuvattiin 1998-2003 välisenä aikana. Vuonna 2003 kartano siirtyi Suomen kulttuuriperinnön säätiön omistukseen.

3. Tutkimusmenetelmät

Kartanon alueelle luotiin oma koordinaatisto ja kiintopistejärjestelmä. Käytetyt kiintopisteet on esitetty kartassa 1. Korkeudet ovat suhteellisia ja ne on määritelty läntisen piharakennuksen ns. kavaljeerirakennuksen alimman porrasaskelman etelänpuolimmaisesta nurkan mukaan (KP 5). Tämän korkeudeksi määriteltiin 24,24 m. Muut kiintopisteet ovat ns. konttorisiiven alimman kiviportaan pohjoisnurkassa oleva piste KP8 (korkeus: 23,99 m) ja samaisen rakennuksen portaikon eteläpuolella olevassa kivessä KP2 (korkeus: 23,76 m). Kartanon länsipäädyn paviljongin kaiteessa (kolmas väli pohjoisesta) on KP9 (korkeus: 26,04 m). Vuoden 2004 tutkimuksissa tullaan kartoittamaan koko kartanon alue ja koordinaatit tullaan kiinnittämään kaupungin koordinaatistoon.

Koekuoppien kaivaus suoritettiin lapiolla ja lastoilla. Koekuoppien koko oli 1 m x 1 m, lukuun ottamatta koekuoppaa KU1, jonka koko oli 1 m x 2 m. Maakerrokset dokumentoitiin yksiköittäin ja mittaamalla takymetrillä kuoppien profiilit. Profiilit myös valokuvattiin digikameralla ja mustavalkokinofilmille. Kartat on piirretty puhtaaksi AutoCadissa mittakaavaan 1:20 ja yleiskartta kartanon pihapiiristä mittakaavaan 1:500.

Kaivanto KU6 oli kooltaan noin 51 m x 1,5 m. Koska kaivannosta ei tullut kulttuurikerroksia, sen profiileja ei dokumentoitu.

Löydöt ja eläinten luut otettiin talteen kerroksen tarkkuudella. Metalliesineet on lähetetty Kansallismuseon konservointilaitokselle.

4. Kerroshavainnot

Tarkemmat kuvaukset kerroksista ja rakenteista on esitetty liitteessä 2.

4.1. Koekuoppa KU1

Koekuoppa KU1 sijaitsi ns. kavaljeerirakennuksen, joka on kartanon edustalla oleva läntinen rakennus, eteläseinän vieressä. Kuopan paikan valintaan vaikutti se, että rakennuksen kivijalka on huonossa kunnossa ja vaatii korjausta. Korjauksen yhteydessä kivijalan ympäriltä joudutaan poistamaan maata. Koekuopan tarkoituksena oli selvittää ensinnäkin se, että kuinka syvä kivijalka ulottuu ja missä kunnossa maan alla oleva osa on, ja toiseksi onko alkuperäisiä

maakerroksia säilyneenä tämän vanhimman kartanon sijaintipaikan ympärillä. Koekuopan KU1 koko oli 1 m x 2 m.

Pintanurmen poiston jälkeen tuli esiin paksu multa- ja humuskerros K100, jossa seassa tiilimurskaa ja myös löytöjä kuten uudehkoa lasia. Kuopan eteläpäässä kerros muuttui kovemmaksi ja tiiviimmäksi K101 ja siinä oli enemmän tiilimurskaa. K101 pohjalla oli suurehkoja kiviä, jotka eivät muodostaneet mitään rakennetta. Kuopan pohjoisosassa eli rakennuksen seinän vieressä oli vain hyvin ohut K101 ja sen alla K102, joka oli savensekainen humuskerros. Kerroksessa oli runsaasti tiilimurskaa ja laastia.

Kuopan eteläpäässä oli hiekkakerros K103, joka vaihtui harmaaksi hiekkakerrokseksi K105. Seinän vierustalla K102 alla oli tumma kulttuurimaakerros K104, josta tuli jonkin verran löytöjä. K104 alla oli K105. (Kartta 3)

Koekuoppa KU1 maakerroksista alimmaista eli sorakerrosta K105 voidaan pitää luonnollisena kerroksena, mutta muut ovat pääasiassa täyttö- ja tasauserroksia ja ajoitukseltaan melko nuoria. Pintakerrokset ovat myös sekoittuneita, johtuen siitä että kavaljeerirakennuksen seinänvierustoja kiertää erilaiset kukkaistutukset sekä ruusupensaat. Ainoastaan tumma kulttuurikerros K104 vaikuttaa käyttökerrokselta, vaikka senkin löytöaineisto oli vähäistä. Kerros K104 ajoittuu mahdollisesti 1600-luvun loppuun 1700-luvun alkuun.

Koekuoppa KU1 löytöaineisto oli niukkaa. Pintakerroksista tuli pääasiassa rautanauvoja ja niiden katkelmia, sekä tasolasia, mutta myös punasavikeramiikkaa ja fajanssia. Pohjalta, tummasta kulttuurikerroksesta K104 tuli metallisormus ja punasavikeramiikkaa, sekä runsaasti luita.

Kavaljeerirakennuksen perustus on huonossa kunnossa. Nykyisen maanpinnan alla on perustusta ainoastaan noin kaksi kivistä ja kivien ja tiilien välissä oleva laasti on melkein kokonaan tuhoutunut. (Kartta 2)

4.2. Koekuoppa KU2

Kuopan sijainti oli vesijohdon kaivantolinjalla kartanon päärakennuksen luoteispuolella merenrantaan johtavan tien etelälaidassa. Koekuopalla oli tarkoitus selvittää mahdolliset kulttuurikerrokset ja niiden paksuus. Koekuopan KU2 koko oli 1 m x 1 m.

Pintanurmen poiston jälkeen oli humuskerros K200, joka oli hyvin kuiva, mutta kova kerros. Humuksen alla oli karkeaa soraa K201, jonka alla paksumpi multakerros K202. Tämän alla oli

jälleen hienojakoisempaa soraa K203. Sorakerroksen alla oli keltainen hiekkakerros K204 ja hiekan alla savea K205. (Kartta 4)

Koekuopassa KU2 ei ollut kulttuurikerroksia, eikä esine- tai luulöytöjä. Sorakerrokset olivat luultavasti tien vanhoja pohjia tai perustuksia. Keltainen hiekkakerros K204 ja savi K205 ovat luontaisia kerroksia.

4.3. Koekuoppa KU3

Kuoppa sijaitsi vesijohdon kaivantolinjalla kartanon päärakennuksen koillispuolella kohdassa, jossa kartanoon johtava tie kääntyy merenrantaan vieväksi tieksi. Koekuopalla oli tarkoitus selvittää mahdolliset kulttuurikerrokset ja niiden paksuus. Kohteena paikka oli mielenkiintoinen, koska kuopan paikka sijaitsi entisellä karjapihalla. Koekuopan KU3 koko oli 1 m x 1 m.

Pintanurmen poiston jälkeen oli humuskerros K300 ja sen alla savinen hiekkakerros K301. Savisen hiekkakerroksen alla oli paksu kivitäyttö K302, jossa oli paikoin hyvinkin suuria kiviä. Pienimmät kivet olivat noin nyrkin kokoisia. Kivitäytön alla oli musta hiekkakerros K303, jossa seassa kiviä ja tiilimurskaa. Tästä kerroksesta tuli myös löytöjä kuten kaakelin paloja ja punasavikeramiikkaa. Alimpana oli savikerros K304. (Kartta 4)

Hiekkakerros K301 ja kivikerros K302 olivat täyttö- tai tasauskerroksia, joilla on tasattu nykyisen kartanon rakentamisen yhteydessä on tasattu kartanon ja talli- ja navettarakennuksen välistä piha-aluetta. Kerros K303 on mahdollisesti 1600/1700-luvulle ajoittuva karjapihaan kuuluva kerros. Alla oleva savikerros K304 on luontainen.

4.4. Koekuoppa KU4

Kuoppa sijaitsi päärakennuksen eteläpuolella olevan entisen puutarhurin asunnon ja puutarhan (nykyisen omenatarhan) välisellä kulkuväylällä. Kuopan sijainti oli valittu vesijohdon kaivantolinjalle. Tarkoituksena oli selvittää mahdolliset kulttuurikerrokset. Koekuopan KU4 koko oli 1 m x 1 m.

Pinnalla oli harmaan ruskea sorakerros K400, jonka alla oli karkeampaa soraa ja pieniä kiviä K401. Kivikerroksen alla oli hiekkakerros K402 ja tämän alla tumma hiekkakerros K403, jossa seassa tiilimurskaa. Tumman kerroksen alla oli ruskea moreeni K404 ja tämän alla kallio K405. (Kartta 5)

Pintasora- ja hiekkakerrokset K400, K401 ja K402 olivat kulkuväylän aikaisempia pintakerroksia ja tasauserroksia, mutta tummakerros K403 on joko ns. käyttökerros tai jonkinlainen tunkiokerros, kuten koekuopan KU5 kerros K505. Kerroksesta K403 tuli erittäin vähän löytöjä, mutta itse kerros oli myös kovin ohut. Moreeni K404 on luontainen kerros.

4.5. Koekuoppa KU5

Kuoppa sijaitsi päärakennuksen eteläpuolella olevan talousrakennuksen (nykyinen varasto) ja puutarhan (nykyisen omenatarhan) välisellä kulkuväylällä, koekuopan KU4 länsipuolella. Kuopan sijainti oli valittu vesijohdon kaivantolinjalle. Tarkoituksena oli selvittää mahdolliset kulttuurikerrokset. Koekuopan KU5 koko oli 1 m x 1 m.

Pinnalla oli harmaan ruskea sorakerros K500, jonka alla oli vaalea sorakerros K501 ja vielä toinen harmaa sorakerros K502. Harmaan sorakerroksen alta tuli paksu tumma – musta- kulttuurikerros K503, jonka seassa lantaa. Kerroksessa oli myös esinelöytöjä kuten tasolasia ja punasaviastioiden paloja. Tumman kerroksen alla oli harmaan ruska hieno hiekkakerros K504 ja sen alla moreenikerros K505. (Kartta 5)

Pinnan sorakerrokset K500, K501 ja K502 olivat kulkuväylän pinta- ja tasoitekerroksia, mutta musta kerros K503 on mahdollisesti käyttökerros tai tunkiokerros. Todennäköisemmin kyse on tunkiokerroksesta, koska löydöt ovat hyvin eri aikaisia ja näin ollen kerros on sekoittunut ja mahdollisesti tuotu paikalle jostakin muualta. K503 voisi ajatella olevan myös puutarhamullan kasaustaikkana, koska sijaitsee aivan puutarhan vieressä. Alin hiekkakerros K504 ja moreenikerros K505 ovat luonnollisia kerrostumia.

4.6. Kaivanto KU6

Alunperin tarkoituksena oli kaivaa kaivanto vesijohtoa varten kartanon eteläpuolella sijaitsevien ns. puutarhurinasunnon ja talousrakennuksen taakse kulkevalle kulkuväylälle, mutta myöhemmin todettiin, että rakennukset eivät mahdollisesti kestäisi niin lähelle kaivettua syvää kaivantoa, ja tästä syystä vesijohtokaivanto siirrettiin muutama metri puutarhan eli nykyisen omenatarhan puolelle.

Puutarhan puolelle tehty kaivanto KU6 valvottiin kaivuutyön yhteydessä. Maakerrokset olivat kaikki puutarhan humuskerroksia, joissa ei ollut löytöjä. Heti multakerroksen alta tuli paksu savikerros, joka muuttui syvemmälle mentäessä kiiltäväksi siniseksi saveksi. Kyseessä oli siis selkeästi puutarhan maakerrokset sekä pohjimmaisena luonnollinen savikerros.

5. Esinelöydöt

Esinelöytöjä koekuopista tuli vähän ja löydöt ovat hyvin eri aikaisia. Yhteensä luetteloituja löytöjä on noin 304, joista suurin osa on tasolasin paloja. Löytöluettelossa esineet on luetteloitu kuopittain ja yksiköittäin. Yksiköiden sisällä ensimmäisinä ovat metalliesineet, rautanaulat, lasit, keramiikka, kaakeli, kivi ja luettelossa viimeisenä on luetteloitu eläinten luut kuopittain ja kerroksittain. Aivan pintakerroksista tulleita esineitä ei otettu talteen.

Yleisesti ottaen kerrosten löytöjä on vaikea ajoittaa, koska selkeitä ajoittavia löytöjä on vähän. Punasaviastioiden palat sekä lasiastioiden palat ovat joko niin pieniä tai tyypiltään niin yleisiä, että niitä on vaikeaa ajoittaa. Ainoastaan koekuopasta KU5 on kaksi keramiikan palaa, jotka voidaan ajoittaa. Useimmat koekuoppien kerrokset vaikuttavat sekoittuneilta myös löytöjen perusteella. Ainoastaan aivan alin / alimmat kerrokset ennen luonnollista kerrosta ovat paremmin säilyneitä eikä niin sekoittuneita kuin muut kerrokset.

Koekuopan KU1 löydöt ovat hyvin tavallisia historiallisen ajan kaivauslöytöjä. Pääasiassa tasolasia, rautanauvoja ja jonkin verran myös keramiikkaa. Esinelöydöt myös todistavat sitä, että useimmat kuopan kerroksista ovat sekoittuneita. Kuopasta tuli kaksi mielenkiintoista metalliesinettä. Toinen esineistä, jonkinlainen riipus (KM2004006:1), tuli heti pintamaan jälkeisestä kerroksesta K101. Riipus on malliltaan pyöreä ja littana, jonka yläosassa on kiinnitysrengas ja alaosassa ohut, ontto putki. Toisella puolella koristeena on kolme hevosenkengän muotoista kuviota, jotka yhdessä muodostavat apilakuvion. Toisella puolella on ruutukuvio, jossa joka toinen ruutu on jaettu pienempiin ruutuihin ja joka toisessa ruudussa on rasti. Molempien puolien reunoja kiertää kohoviivat ja ruutukoristeisella puolella lisäksi pallokuvio. Toinen mielenkiintoinen metalliesine on kerroksesta K104 tullut sormus (KM2004006:15). Siinä on koristeena uria. Sormuksen halkaisija on 22 mm.

Koekuopasta KU1 tuli runsaasti tasolasia, sekä väritöntä ja kirkasta (KM2004006:6) että vaalean vihreää (KM2004006:7). Punasavikeramiikkaa oli 12 palaa, joista yksi oli korvan katkelma (KM2004006:8) ja yksi kylkipala, jossa ulkopinnalla oli jälki kahvan kiinnityskohdasta sekä kaksi sormenjälkipainannetta (KM2004006:17).

Koekuopasta KU2 ei tullut lainkaan löytöjä.

Koekuopasta KU3 esinelöytöjä tuli ainoastaan kerroksesta K303. Punasaviastioiden paloja oli yhteensä viisi kappaletta (KM2004006:21), joista kaksi oli reunapaloja. Paloissa ei ollut lasitetta,

lukuun ottamatta yhtä pientä kylkipalaa, jossa oli ruskea lasite. Kuopasta tuli myös fajanssia (KM2004006:22) sekä neljä kaakeleiden takaosan listan katkelmia (KM2004006:23).

Koekuopasta KU4 tuli ainoastaan yksi rautavartaan katkelma (KM2004006:24) ja lasittamatonta punasavikeramiikkaa yksi pala (KM2004006:25).

Koekuopan KU5 tummasta kulttuurikerroksesta K503 tuli lasiastian paloja (KM2004006:26) sekä eriväristä tasolasia (KM2004006:27 & 28). Punasavikeramiikkaa oli seitsemän palaa (KM2004006:29), joista kahdessa on sisäpinnalla kellertävää lasitetta ja valkoista savilietettä, jossa on pilkkukoristelua. Nämä palat voidaan ajoittaa 1700-luvulle ja ovat tyypillistä Itämeren alueen keramiikkaa.

6. Yhteenveto

Koekuoppien tutkimisen ja vesijohtokaivannon valvonnan yhteydessä saatiin selvitettyä Brinkhallin kartanon pihamaalla ja lähiympäristössä olleiden maakerrosten rakennetta, säilyvyyttä ja sekoittuneisuutta. Koekuopassa KU1 kavaljeerirakennuksen eteläseinän vieressä maakerrokset olivat sekoittuneita lukuun ottamatta kerrosta K104.

Koekuopat KU2 ja KU3 sijaitsivat kartanon pohjoispuolella karjapihan puolella. Koekuoppa KU2 oli pelkkää täyttökerrosta eli se ei enää kuulunut karjapihaan, kun taas koekuopassa KU3 oli säilyneenä runsaiden kivitäyttöjen alla kerros K303, joka oli 1600-luvun lopun tai 1700-luvun alun käyttökerrosta.

Koekuopat KU4 ja KU5 sijaitsivat kartanon eteläpuolella puutarhan (nykyisen omenatarhan) laidalla. Kuopissa oli useita täyttökerroksia, mutta mahdollisesti kerros K403 ja K503 olivat käyttökerroksia tai tunkiokerroksia 1700-luvulta.

Tuloksena Brinkhallin koekuopituksesta ja valvonnasta voi todeta, että kartanon piha-alueella on ollut jonkin verran myöhempää maankäyttöä, joka on tuhonnut, sekoittunut ja jopa poistanut varhaisempia kulttuurikerroksia. 1500-luvun kerrostumia ei löytynyt lainkaan, eikä myöskään kerroksia tai esinelöytöjä, jotka selkeästi ajoittuisivat 1600-luvulle.

Tarkoituksena on jatkaa Brinkhallin kartanon arkeologisia tutkimuksia tulevana vuosina ja koekuopittaa erityisesti kartanon länsipuolella (kavaljeerirakennuksen takana) olevaa matalikkoa,

jossa ei ole ainakaan vanhojen karttalähteiden mukaan ollut rakennustoimintaa, vaan alue on ollut puutarhana jo aivan varhaisimmassakin vaiheessa.

Turussa 27.2.2004

Kari Uotila

Hannele Lehtonen

TURKU, BRINKHALLIN KARTANO 2003

Karttaluettelo

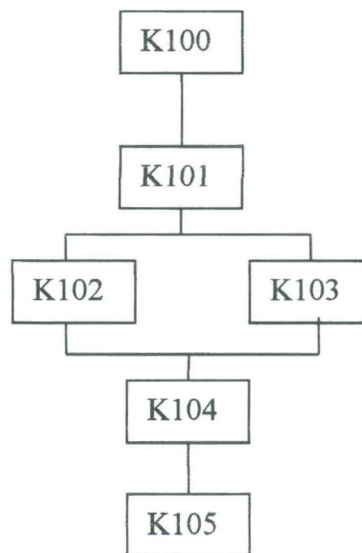
Kartta 1	Yleiskartta Koekuopat (KU) ja käytetyt kiintopisteet (KP)	Mk 1:500
Kartta 2	Koekuopan KU1 pohjoisprofiili	Mk 1:20
Kartta 3	Koekuopan KU1 itäprofiili	Mk 1:20
Kartta 4	Koekuopan KU2 pohjoisprofiili Koekuopan KU3 länsiprofiili	Mk 1:20
Kartta 5	Koekuopan KU4 eteläprofiili Koekuopan KU5 länsiprofiili	Mk 1:20

TURKU, BRINKHALLIN KARTANO 2003

Yksikkötiedot

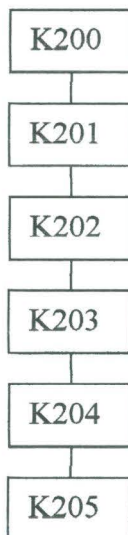
KUOPPA KU1

K100	Pintakerros. Humus, jossa tiiltä seassa. Irtonainen ja kuiva.
K101	Kova ja tiivis humuskerros, jossa laastia, hiekkaa, kiviä ja tiilimurskaa. Seinän vieressä enemmän laastia. K100 alla.
K102	Savensekainen humus, jossa pientä kiveä ja tiilimurskaa. Seinän vieressä noin 80cm matkalla.
K103	Ruskea hiekka. Irtonainen. Kuopan eteläpäässä ja K101 alla.
K104	Tumma, osittain musta hiekkakerros, jossa seassa paljon tiilimurskaa, tiiltä, laastia ja laastimöykkyjä. Löytöjä.
K105	Moreeni. Harmaa karkea hiekkakerros. Homogeeninen.

KUOPPA KU2

K200	Pintakerros. Humus. Irtonainen ja kuiva.
K201	Karkea sora.
K202	Humuskerros, jossa paljon juuria.
K203	Harmaa sora.
K204	Keltainen keskikarkea hiekka. Mahdollisesti luonnollinen kerros.
K205	Savi. Harmaa, hieno savi. Luonnollinen kerros.

KUOPPA KU3

K300	Pintakerros. Humus. Irtonainen ja kuiva.
K301	Savinen hiekka
K302	Kivitäyttö. Suuria kiviä sisältävä kerros. Selkeä täyttö, joka tehty mahdollisesti tien pohjustukseksi.
K303	Musta hiekkakerros, jossa tiilimurskaa. Löytöjä.
K304	Savi. Harmaa, hieno savi. Luonnollinen kerros.

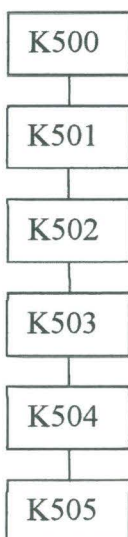
KUOPPA KU4

K400	Pintakerros. Harmaa sora.
K401	Vaalea karkea sora. Puutarhakäytävän soraa.
K402	Hiekkakerros
K403	Tumma hiekka-savikerros, jossa seassa tiilimurskaa. Löytöjä.
K404	Ruskea moreeni. Luonnollinen kerros.
K405	Kallio.

KUOPPA KU5

K500	Pintakerros. Harmaa sora.
K501	Vaalea karkea sora. Puutarhakäytävän soraa.
K502	Harmaa sorakerros.
K503	Paksu tumma, musta kerros, jossa lantaa seassa. Löytöjä.
K504	Harmaa hieno hiekkakerros. Luonnollinen kerros.
K505	Ruskea moreeni. Luonnollinen kerros.

TURKU, BRINKHALLIN KARTANO

2003

MV 125443:

Liite 3.

Alanumero	Aihe	Suunta	Kuvaaja	PVM	Tyyppi	Koko
1	Yleiskuva: Brinkhallin kartano	S	HL	22.9.2003	mv	kino
2	Yleiskuva: Koekuoppien KU4 ja KU5 sijaintipaikka talousrakennusten ja puutarhan välisellä kulkuväylällä.	E	HL	22.9.2003	mv	kino
3	Yleiskuva: Koekuoppa KU1 sijaintipaikka ns. kavaljeerirakennuksen eteläseinän vieressä.	S	HL	22.9.2003	mv	kino
4	Yleiskuva: Koekuoppien KU2 ja KU3 sijaintipaikasta kartanon päärakennuksen pohjoispuolella, rantaan vievän tien varrella.	NW	HL	22.9.2003	mv	kino
5	KU1 Kivet kerroksessa K101 ja kerroksen K103 päällä. Seinän vieressä kerros K102.	S	HL	24.9.2003	mv	kino
6	KU1 Kivet kerroksessa K101 ja kerroksen K103 päällä. Seinän vieressä kerros K102.	S	HL	24.9.2003	mv	kino
7	KU1	NE	HL	26.9.2003	mv	kino
8	KU1 Pohjaan asti kaivettu kuoppa.	S	HL	26.9.2003	mv	kino
9	KU1 Kavaljeerirakennuksen seinän perustuksia kuopassa KU1 - ns. revetointi.	S	HL	26.9.2003	mv	kino
10	KU1 Kavaljeerirakennuksen seinän perustuksia kuopassa KU1 - ns. revetointi.	S	HL	26.9.2003	mv	kino

Alanumero	Aihe	Suunta	Kuvaaja	PVM	Tyyppi	Koko
11	KU1 E-profiili	W	HL	26.9.2003	mv	kino
12	KU1 W-profiili	E	HL	26.9.2003	mv	kino
13	KU1 Pohja	S	HL	26.9.2003	mv	kino
14	KU1 Kavaljeerirakennuksen seinän perustuksia kuopassa KU1 - ns. revetointi.	S	HL	26.9.2003	mv	kino
15	KU2 Sijainti	E	HL	26.9.2003	mv	kino
16	KU2 Pohja	S	HL	26.9.2003	mv	kino
17	KU2 N-profiili	S	HL	26.9.2003	mv	kino
18	KU3 Pohja	S	HL	26.9.2003	mv	kino
19	KU3 Pohja	S	HL	26.9.2003	mv	kino
20	KU3 N-profiili	S	HL	26.9.2003	mv	kino
21	KU3 W-profiili	E	HL	26.9.2003	mv	kino
22	KU3 S-profiili	N	HL	26.9.2003	mv	kino
23	KU3 E-profiili	W	HL	26.9.2003	mv	kino
24	KU4 Pohja (kalliota)	E	HL	29.9.2003	mv	kino
25	KU4 S-profiili	N	HL	29.9.2003	mv	kino

Alanumero	Aihe	Suunta	Kuvaaja	PVM	Tyyppi	Koko
26	KU5 Pohja	S	HL	29.9.2003	mv	kino
27	KU5 W-profiili	E	HL	29.9.2003	mv	kino
28	KU5 S-profiili	N	HL	29.9.2003	mv	kino

MV 125443:

Brinkhall1

Brinkhall2

Brinkhall3

Brinkhall4

Brinkhall5

Brinkhall6

Brinkhall7

Brinkhall8

Brinkhall9

Brinkhall10

Brinkhall11

Brinkhall12

Brinkhall13

Brinkhall14

Brinkhall15

Brinkhall16

Brinkhall17

Brinkhall18

Brinkhall19

Brinkhall20

Brinkhall21

Brinkhall22

Brinkhall23

Brinkhall24

Brinkhall25

Brinkhall26

Brinkhall27

Brinkhall28

TURKU, BRINKHALLIN KARTANO

2003

KM 2004006:

Liite 4.

Alanro	Kerros	Koekuoppa	Laji	Materiaali	Kuvaus	Kpl	Mitat mm	Paino g	Muuta	Konservointi
1	K101	KU1	Riipus	Lejeerinki	Pyöreä litteä riipus, jossa yläosassa kiinnitysrenkas ja alaosassa ohut, ontto putki. Toisella puolella on koristeena keskellä kolme hevosenkengän muotoista koristetta, jotka muodostavat apilakuvion. Reunaa kiertää kohoviivat. Toisella puolella on keskellä ruutukuvio, jossa joka toinen ruutu on pikkuruutu-kuvioitu ja joka toisessa ruudussa on rasti. Reunaa kiertää kohoviivat, joiden keskellä on pallokuvioita.	1	Pituus: 38 mm	3		☒
2	K101	KU1	Naula	Rauta	Hevosenkengännauloja. Kanta ja varras ovat suorakaiteen muotoisia.	2		14		☐
3	K101	KU1	Niitti	Rauta	Kolme rautaniittiä, joiden kanta on pyöreä ja varras ohut ja suorakaiteen muotoinen, ja yksi vartaan katkelma.	4		9		☐
4	K101	KU1	Naula	Rauta	Kaksi rautanaulaa, yhden naulan katkelma ja kaksi rautavartaan katkelmaa.	5		18		☐
5	K101	KU1	Astia	Lasi	Tumman vihreää lasia. Kylkipaloja.	5		6		☐
6	K101	KU1	Ikkunalasi	Lasi	Kirkasta väritöntä tasolasia.	60		52		☐
7	K101	KU1	Ikkunalasi	Lasi	Vihreää tasolasia, joista osa on irisoitunut.	103		68		☐
8	K101	KU1	Astia	Punasavi	Punasaviastian paloja, joista yksi on korvan katkelma, yksi on pohjapala ja kolme on kylkipaloja. Korvan katkelmassa on jälkiä ruskeasta lasitteesta. Suurimmassa kylkipalassa on ulkopinnalla jälkiä kellertävästä lasitteesta. Muut palat ovat lasittamattomia.	5	Korva: 36 x 13 x 7	28		☐

Alanro	Kerros	Koekuoppa	Laji	Materiaali	Kuvaus	Kpl	Mitat mm	Paino g	Muuta	Konservointi
9	K101	KU1	Astia	Fajanssi	Fajanssiastioiden kylkipaloja. Yhden palan pinnalla on vaalean punainen lasite ja muiden pinnalla on valkoinen lasite.	3		2		☐
10	K101	KU1		Pii	Piikiveä.	1		5		☐
11	K102	KU1	Naula	Rauta	Rautanaula.	1		7		☐
12	K102	KU1	Astia	Punasavi	Paloista kaksi on astioiden reunapaloja ja loput kylkipaloja. Palat ovat eri astioista. Pienimmässä reunapalassa on valkoista savilietettä sisäpinnalla. Yhdessä kylkipalassa on ruskea lasite toisella pinnalla. Muut palat ovat lasittamattomia ja koristelemattomia.	5	Reunapala: 28 x 26 x	18		☐
13	K102	KU1	Ikkunalasi	Lasi	Kirkasta, väritöntä tasolasia.	10		8		☐
14	K102	KU1	Ikkunalasi	Lasi	Vihreää, irisoitunutta tasolasia.	41		24		☐
15	K104	KU1	Sormus	Lejeerinki	Sormus, jossa urakoristelua pääliosassa.	1	Halkaisija: 22 mm	2		☒
16	K104	KU1	Naula	Rauta	Rautanauvoja.	3		19		☐
17	K104	KU1	Astia	Punasavi	Punasaviastioiden kylkipaloja. Suuremmassa palassa sisäpinnalla keltainen lasite ja ulkopinnalla kahvan paikka ja sormenjälkipainanteet. Kahva on lohjennut pois. Pienemmässä palassa on ulkopinnalla rihlausta. Sisäpinnalta lasite on kulunut pois.	2		26		☐
18	K303	KU3	Naula	Rauta	Rautanauvoja.	4		32		☐
19	K303	KU3	Astia	Lasi	Paloista kaksi on tumman vihreää lasia ja kolme kirkasta ja väritöntä lasia. Yksi värittömistä paloista on astian reunapala, muut ovat kylkipaloja.	5		10		☐
20	K303	KU3	Ikkunalasi	Lasi	Vihreää tasolasia.	7		3		☐
21	K303	KU3	Astia	Punasavi	Paloista kaksi on astioiden reunapaloja ja paloista kolme on kylkipaloja. Toisen reunapalan reuna on vahvasti profiloitu ja toisen reuna on suora. Yhdessä kylkipalassa on ruskea lasite. Muut palat ovat lasittamattomia.	5		31		☐

Alanro	Kerros	Koekuoppa	Laji	Materiaali	Kuvaus	Kpl	Mitat mm	Paino g	Muuta	Konservointi
22	K303	KU3	Astia	Fajanssi	Fajanssiastioiden kylkipaloja, joiden pinnalla on valkoinen lasite.	3		1		☐
23	K303	KU3	Kaakeli	Punasavi	Kaakeleiden takaosan listan katkelmia. Suurimman palan toisella pinnalla on rihlausta. Yhdessä palassa on toisella pinnalla rihlausta ja toisella jälkiä ruskeasta lasituksesta.	4		39		☐
24	K403	KU4	Varras	Rauta	Pitkän rautavartaan katkelma. Varras on suorakulmion mallinen.	1		21		☐
25	K403	KU4	Astia	Punasavi	Punasaviastian reunapala. Reuna on suora. Pala on lasittamaton.	1		3		☐
26	K503	KU5	Astia	Lasi	Lasiastian kylki- tai pohjapala. Paksua lasia. Lasimassa on kirkas ja väritön. Palat sopivat yhteen.	2		17		☐
27	K503	KU5	Ikkunalasi	Lasi	Kirkasta ja väritöntä tasolasia.	10		12		☐
28	K503	KU5	Ikkunalasi	Lasi	Vihreää tasolasia.	3		1		☐
29	K503	KU5	Astia	Punasavi	Punasaviastioiden paloja. Paloista kaksi on reunapaloja, joiden reunat on profiloitu. Suuremman reunapalan sisäpinnalla on ruskea lasite ja ulkopinnalla on rihlausta. Pienempi reunapala on lasittamaton ja koristelematon. Kylkipaloja on viisi. Kahdessa kylkipalassa on sisäpinnalla valkoista savilietettä ja pistekoristelua. Pinnalla on jälkiä keltaisesta lasitteesta. Yhdessä kylkipalassa on ulkopinnalla rihlausta ja kahdessa kylkipalassa ei ole lasitetta eikä koristelua.	7	Reuna: 49 x 30 x 7	57		☐
30	K101	KU1		Luu	Eläinten luita.			133		☐
31	K102	KU1		Luu	Eläinten luita.			44		☐
32	K104	KU1		Luu	Eläinten luita.			317		☐
33	K303	KU3		Luu	Eläinten luita.			78		☐
34	K403	KU4		Luu	Eläimen luu.			25		☐
35	K503	KU5		Luu	Eläinten luita.			235		☐

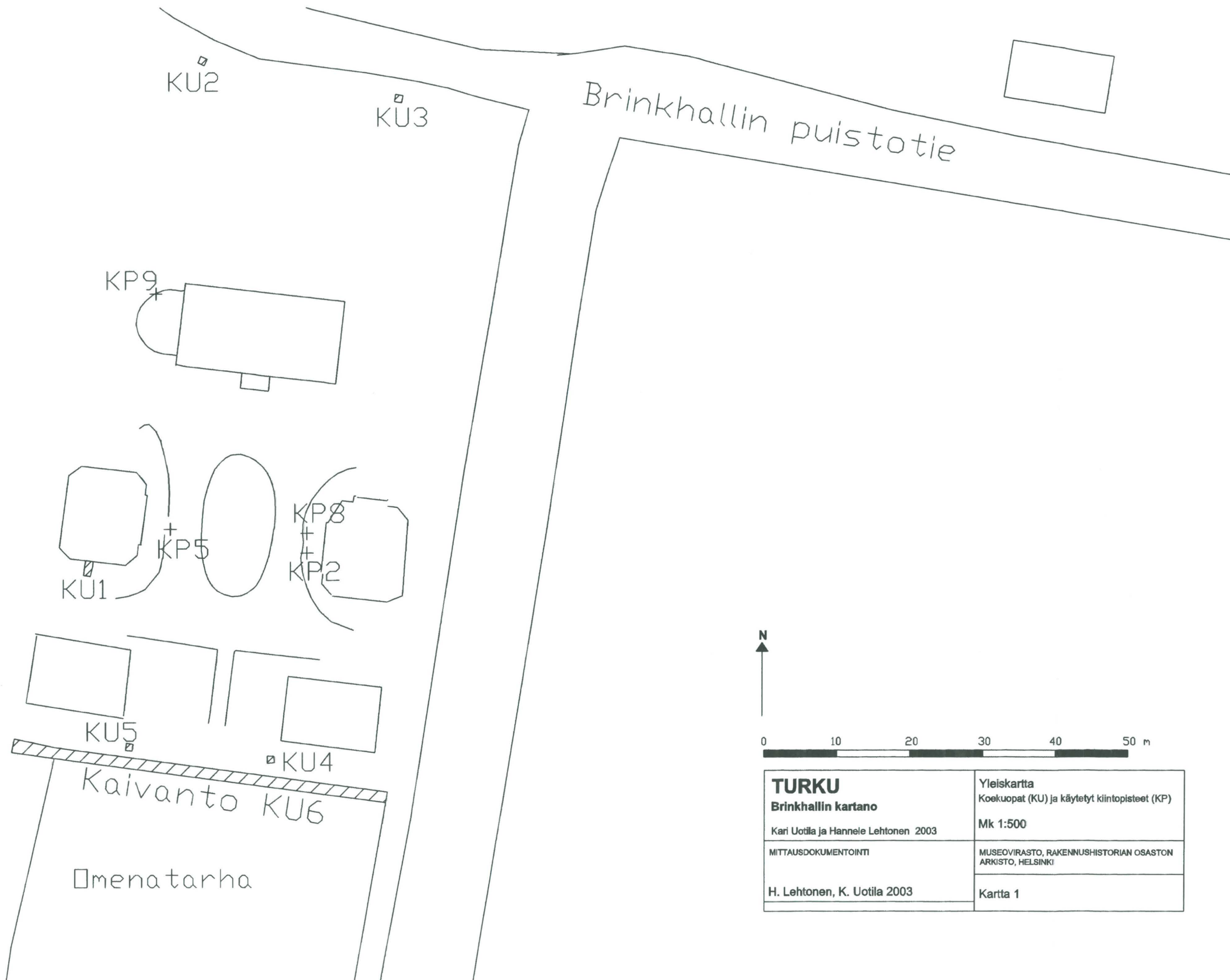
TURKU, BRINKHALLIN KARTANO
2003

Luuluetelo

Löytönumero:	Koekuoppa:	Kerros:	Paino:	Päivä:
KM 2004006:30	KU1	K101	133 g	24.9.2003
KM 2004006:31	KU1	K102	44 g	25.9.2003
KM 2004006:32	KU1	K104	317 g	25.9.2003
KM 2004006:33	KU3	K303	78 g	24.9.2003
KM 2004006:34	KU4	K403	25 g	28.8.2003
KM 2004006:35	KU5	K503	235 g	29.9.2003

**TURKU, BRINKHALLIN KARTANO
2003****Näytteet**

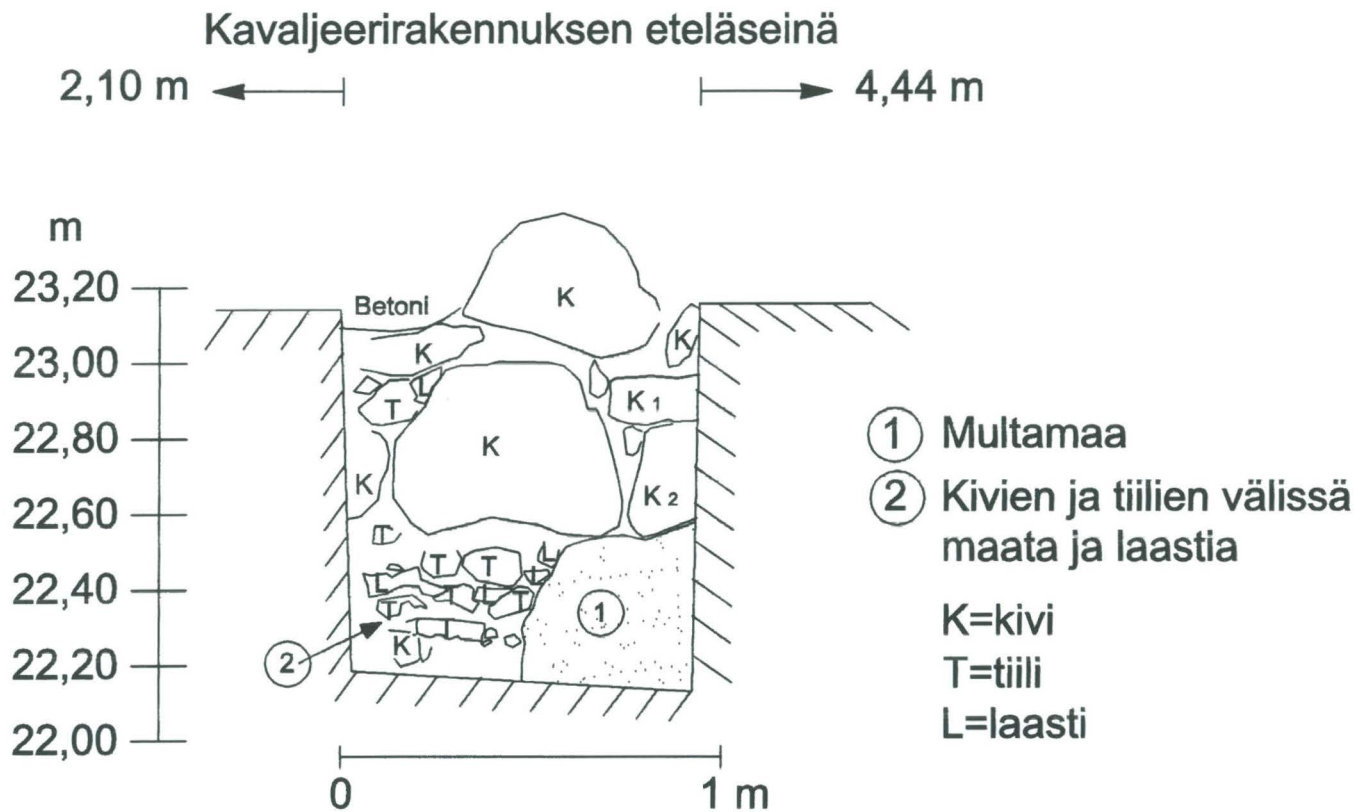
Näytelaji:	Koekuoppa:	Kerros:	Päivä:	Luovutettu:
Maanäyte; maksofossiilit	KU5	K503	29.9.2003	9.3.2004
Laastinäyte	KU1	seinän revetoinnista	26.9.2003	

0 10 20 30 40 50 m

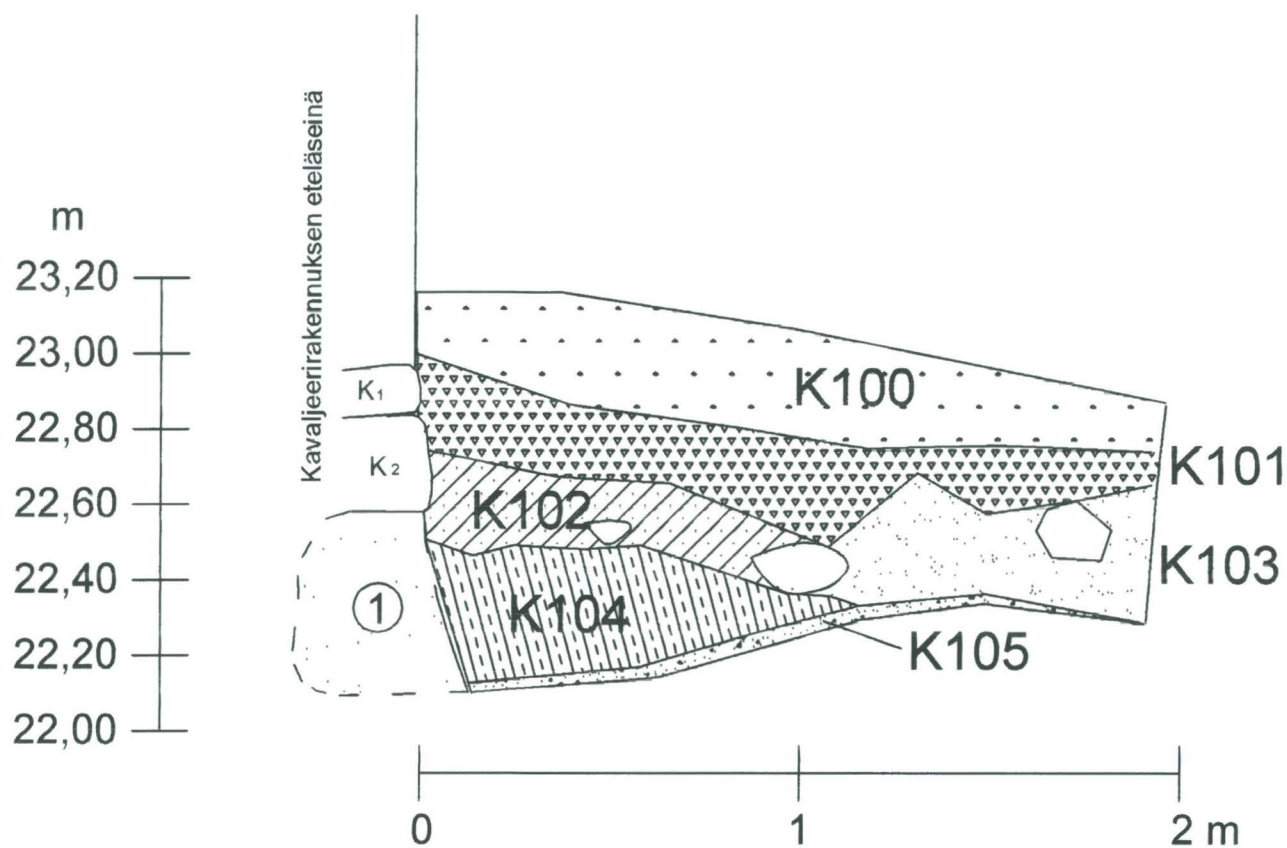
TURKU Brinkhallin kartano Kari Uotila ja Hannele Lehtonen 2003	
MITTAUSDOKUMENTOINTI	
H. Lehtonen, K. Uotila 2003	
Yleiskartta Koekuopat (KU) ja käytetyt kiintopisteet (KP) Mk 1:500	
MUSEOVIRASTO, RAKENNUSHISTORIAN OSASTON ARKISTO, HELSINKI	
Kartta 1	

KU1 POHJOISPROFIILI

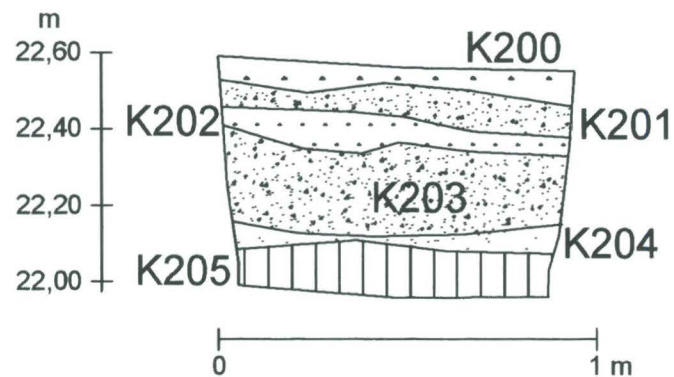
TURKU Brinkhallin kartano Karl Uotila ja Hannele Lehtonen 2003	Koekuopan KU1 pohjoisprofiili Mk 1:20
MITTAUSDOKUMENTOINTI	MUSEOVIRASTO, RAKENNUSHISTORIAN OSASTON ARKISTO, HELSINKI
H. Lehtonen, K. Uotila 2003	Kartta 2

KU1 ITÄPROFIILI

TURKU	Koekuopan KU1 itäprofiili
Brinkhallin kartano	
Kari Uotila ja Hannele Lehtonen 2003	Mk 1:20
MITTAUSDOKUMENTOINTI	MUSEOVIRASTO, RAKENNUSHISTORIAN OSASTON ARKISTO, HELSINKI
H. Lehtonen, K. Uotila 2003	Kartta 3

KU2 POHJOISPROFIILI

Humus

Sora

Kivitäyttö

Hiekka

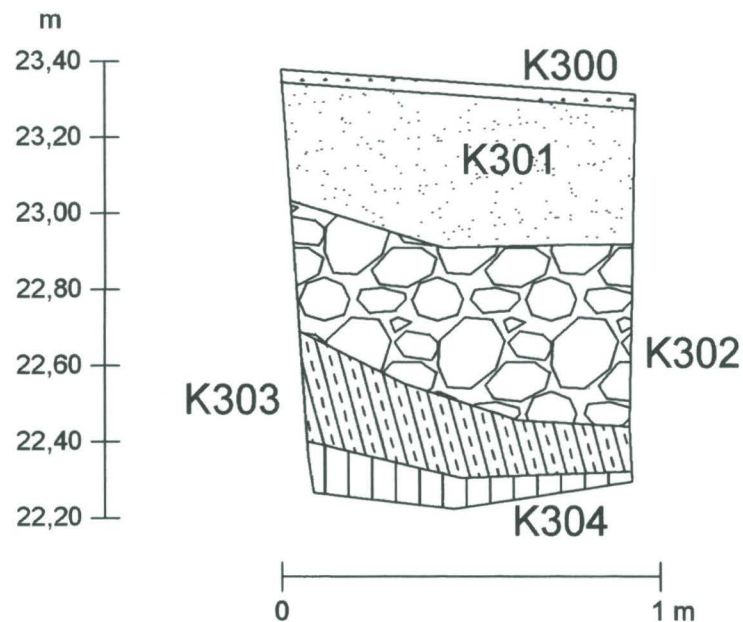

Musta hiekka

Savi

KU3 LÄNSIPROFIILI

TURKU

Brinkhallin kartano

Kari Uotila ja Hannele Lehtonen 2003

MITTAUSDOKUMENTOINTI

H. Lehtonen, K. Uotila 2003

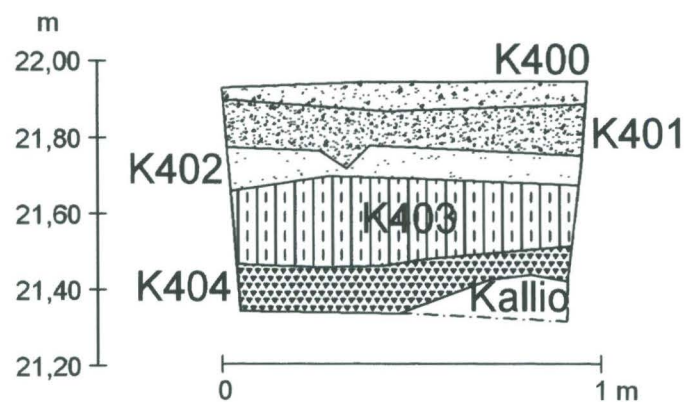
Koekuopan KU2 pohjoisprofiili
Koekuopan KU3 länsiprofiili

Mk 1:20

MUSEOVIRASTO, RAKENNUSHISTORIAN OSASTON
ARKISTO, HELSINKI

Kartta 4

KU4 ETELÄPROFIILI

Sora

Tumma hiekka ja
savi

Musta lantakerros

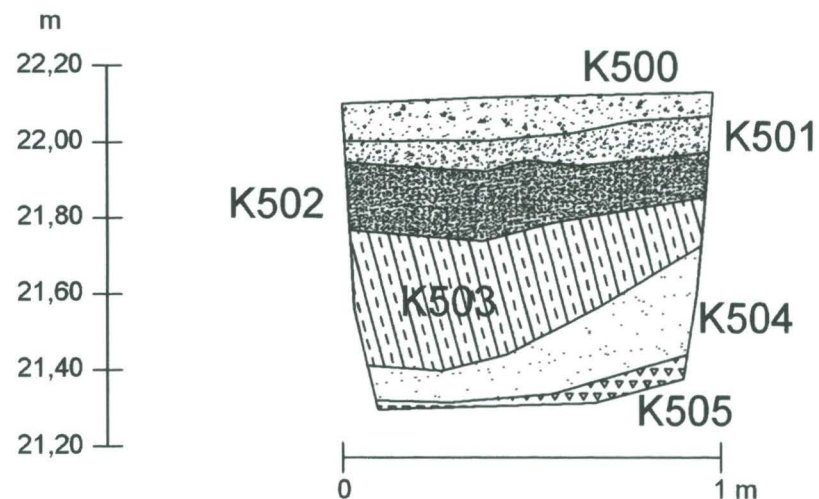

Moreeni

Hiekka

KU5 LÄNSIPROFIILI

TURKU

Brinkhallin kartano

Kari Uotila ja Hannele Lehtonen 2003

MITTAUSDOKUMENTOINTI

H. Lehtonen, K. Uotila 2003

Koekuopan KU4 eteläprofiili
Koekuopan KU5 länsiprofiili

Mk 1:20

MUSEOVIRASTO, RAKENNUSHISTORIAN OSASTON
ARKISTO, HELSINKI

Kartta 5